

CHOLG'U IJROCHILIGI DARSLARIDA O'QUVCHILARNI KREATIV ISTE'DODINI
SHAKLLANTIRISHNING INTERFAOL METODLARI
(KLAVISH CHOLG'U MISOLIDA)

Jabborova Malika O'tkir qizi

Navoiy Davlat Pedagogika Universiteti 1-kurs magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14496485>

Annotatsiya. Musiqa ta'limi, ayniqsa, klaviaturali cholg'u asboblari chalg'ish bo'yicha o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun noyob imkoniyat yaratadi. Interfaol o'qitish usullari nafaqat o'yin texnikasini o'zlashtirishga, balki tasavvurni, mustaqillikni va improvizatsiya qobiliyatini rag'batlantirishga imkon beradi. Ushbu tezisdan ham, cholg'u ijrochiligi darslarida o'quvchilarni kreativ iste'dodini shakllantirishning interfaol metodlari haqida atroflicha fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Ijodkorlik, interfaol usullar, klaviatura asboblari, improvizatsiya, kompozitsiya, musiqiy o'yinlar, loyiha faoliyati.

INTERACTIVE METHODS OF FORMING STUDENTS' CREATIVE TALENT IN
CLASSES OF INSTRUMENT PERFORMANCE
(IN THE EXAMPLE OF KEYBOARD INSTRUMENTS)

Abstract. Music education provides a unique opportunity to develop students' creative abilities, especially in playing keyboard instruments. Interactive teaching methods allow not only to master game techniques, but also to stimulate imagination, independence and improvisation skills. In this thesis, the interactive methods of forming the creative talent of students in musical instrument lessons are discussed in detail.

Keywords: Creativity, interactive methods, keyboard instruments, improvisation, composition, musical games, project activity.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОГО ТАЛАНТА
СТУДЕНТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ИСПОЛНЕНИЯ
(НА ПРИМЕРЕ КЛАВИАТУРНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ)

Аннотация. Музыкальное образование дает уникальную возможность развивать творческие способности учащихся, особенно в игре на клавишных инструментах.

Интерактивные методы обучения позволяют не только освоить игровые приемы, но и стимулировать воображение, самостоятельность и навыки импровизации. В данной дипломной работе подробно рассмотрены интерактивные методы формирования творческого таланта учащихся на занятиях по игре на музыкальных инструментах.

Ключевые слова: *Творчество, интерактивные методы, клавишные инструменты, импровизация, композиция, музыкальные игры, проектная деятельность.*

KIRISH

Kreativlikni rivojlantirish ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega, ayniqsa, klavish cholg'u darslarida. Interfaol metodlar o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishda samarali vosita bo'lib, ular o'quvchilarni faol ishtirok etishga va o'z g'oyalari erkin ifoda etishga undaydi.

Interfaol metodlarning asosiy turlari quyidagilar:

- *Aqliy hujum:* Bu metod o'quvchilarga biror masala yoki mavzu bo'yicha ko'plab g'oyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Dars davomida o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari mumkin, bu esa ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.[1]

- *Idrok xaritalari:* O'quvchilar mavzuni grafik tarzda tasvirlash orqali g'oyalarni bog'lash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu usul murakkab ma'lumotlarni tushunishni osonlashtiradi va ijodiy yondashuvni rag'batlantiradi.[3]

- *Musical improvisation:* Klavish cholg'u darslarida o'quvchilar musiqiy improvisatsiya orqali o'z ijodkorligini namoyon etishlari mumkin. Bu metod musiqiy fikrlash va ijodiy ifodani oshiradi.[2]

- *Lateral fikrlash:* Edvard de Bono tomonidan taklif qilingan bu metod, muammolarni hal qilishda yangi va noodatiy yondashuvlarni qo'llashga imkon beradi. O'quvchilar bir nechta nuqtai nazardan fikr yuritishga undaladi.[2]

- *Proyekt faoliyati:* O'quvchilar guruhlariga bo'linib, musiqiy loyiha ustida ishlashlari mumkin. Bu jarayonda ular kreativ fikrlash, hamkorlik va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Interfaol metodlarning afzalliklari esa quyidagilar:

- *Faol ishtirok:* O'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etadilar, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi.

- *Ijodiy fikrlash:* Metodlar ijodiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi, bu esa musiqiy ijro jarayonida muhimdir.

- *Hamkorlik:* Guruhli ish orqali o'quvchilar bir-birlari bilan tajriba almashadilar va yangi g'oyalarni kashf etadilar.[4]

Musiqqa darslarida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- *Faol ishtirok*: Talaba passiv tinglovchi emas, balki o'quv jarayonining faol ishtirokchisidir.

- *Ijodiy erkinlik*: Mustaqil musiqiy ijod uchun imkoniyatlar yaratish.

- *Ijodiy fikr-mulohazalar*: Har qanday ijodiy ifodani qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish.

- *Individual yondashuv*: Har bir talabaning individual xususiyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda.[2]

Klaviatura darslarida ijodkorlikni rivojlantirishning interfaol usullari quyidagilar:

1. Improvizatsiya:

- *Erkin improvizatsiya*: Talaba mustaqil ravishda ohang, garmoniya va ritm yaratadi.

- *Mavzu bo'yicha improvizatsiya*: O'quvchi berilgan kuy, garmoniya yoki ritm asosida kuy yaratadi.

- *Ansambl improvizatsiyasi*: Talabalar birgalikda musiqa asarini yaratadilar.

2. Tarkibi:

- *Qisqa asarlar yaratish*: Talabalar qisqa musiqa qismlarini yaratadilar.

- *Mashhur kuylarni aranjirovka qilish*: Talabalar pianino uchun mashhur kuylarni aranjirovka qiladi.

- *Variatsiyalarni yaratish*: Talabalar bir xil ohangning turli xil variantlarini yaratadilar.[5]

3. Musiqiy o'yinlar:

- *Ritmik o'yinlar*: Ritm va muvofiqlashtirish hissini rivojlantirish.

- *Melodik o'yinlar*: Ohangdor eshitish va musiqiy xotirani rivojlantirish.

- *Garmonik o'yinlar*: Garmonik eshitish va akkord progressiyalarini tushunishni rivojlantirish.

4. Loyiha faoliyati:

- *She'r yoki hikoya uchun musiqiy hamrohlik yaratish*.

- *Kichik kontsert tayyorlanmoqda*.

- *O'z musiqiy albomingizni yaratish*.

5. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish:

- *Musiqa dasturlari*: Kompyuter dasturlari yordamida musiqa yaratish.

- *Onlayn platformalar*: Onlayn tanlovlar va mahorat darslarida ishtirok etish.[5]

Klavish cholg'u darslarida interfaol metodlarni qo'llash kreativ iste'dodni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu metodlar nafaqat musiqiy ko'nikmalarni rivojlantirishga, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirishga ham xizmat qiladi.

Ta'lim jarayonida interfaol yondashuvlarni joriy etish orqali kelajakdagi musiqachilarni tayyorlashda yuqori sifatli natijalarga erishish mumkin.

Xulosa o'rnida shuni ayta olamizki klaviatura darslarida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish zamonaviy musiqa ta'limining muhim vazifasidir. O'qitishning interfaol usullari o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi, shuningdek, har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/ta-limda-kreativ-fikrlash-va-zamonaviy-axborot-texnologiyalaridan-foydalanish-metodlari>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/oquvchilarda-kreativlikni-shakllantirish-mazmuni-va-usullari>
3. Xodjaev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.
4. Hoshimov K., S.Ochil. O'zbek pedagogik asiantologiyasi. O'quv qo'll.
5. Egamberdieva N.M. Madaniy-insonparvarlik yondashuv asosida talabalarni shaxsiy va kasbiy ijtimoiylashtirish. – T.: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2009.